

Δήλωση αρχών
σχετικά με τη μεταχείριση των ατόμων που στερούνται της ελευθερίας τους
στο πλαίσιο της πανδημίας του κορωνοϊού (COVID-19)

δημοσιεύθηκε στις 20 Μαρτίου 2020

(ανεπίσημη μετάφραση)

Λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού (COVID-19) οι αρχές όλων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης βρίσκονται αντιμέτωπες με πρωτόγνωρες προκλήσεις. Το προσωπικό που εργάζεται σε διάφορους χώρους στέρησης της ελευθερίας, όπως μεταξύ άλλων σε χώρους κράτησης της αστυνομίας, σωφρονιστικά καταστήματα, κέντρα κράτησης μεταναστών, ψυχιατρικά νοσοκομεία και εστίες κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και σε διάφορες πρόσφατα διαμορφωμένες εγκαταστάσεις/ζώνες για όσους τίθενται σε καραντίνα, καλείται να αντιμετωπίσει συγκεκριμένες και έντονες προκλήσεις. Μολονότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) αναγνωρίζει ότι είναι σαφώς επιτακτική η ανάγκη λήψης αυστηρών μέτρων για την καταπολέμηση του COVID-19, οφείλει εντούτοις να υπενθυμίσει σε όλους τους φορείς τον απόλυτο χαρακτήρα της απαγόρευσης των βασανιστηρίων και της απάθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης. Τα προστατευτικά μέτρα δεν πρέπει ποτέ να οδηγούν σε απάθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση των ατόμων που στερούνται της ελευθερίας τους. Κατά τη γνώμη της ΕΠΒ, οι ακόλουθες αρχές θα πρέπει να εφαρμόζονται από όλους τους φορείς της εξουσίας που είναι αρμόδιοι για τα άτομα που στερούνται της ελευθερίας τους στον χώρο του Συμβουλίου της Ευρώπης.

1) Η βασική αρχή πρέπει να είναι η λήψη κάθε δυνατού μέτρου για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας όλων των ατόμων που στερούνται της ελευθερίας τους. Η λήψη τέτοιων μέτρων συμβάλλει επίσης στη διατήρηση της υγείας και της ασφάλειας του προσωπικού.

2) Οι κατευθυντήριες γραμμές του ΠΟΥ σχετικά με την καταπολέμηση της πανδημίας, καθώς και οι κλινικές κατευθυντήριες οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές για την υγεία που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο και συνάδουν με τα διεθνή πρότυπα πρέπει να τηρούνται και να εφαρμόζονται πλήρως σε όλους τους χώρους στέρησης της ελευθερίας.

3) Θα πρέπει να ενισχυθεί το διαθέσιμο προσωπικό, το οποίο θα πρέπει να λάβει κάθε δυνατή επαγγελματική στήριξη και προστασία στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας, καθώς και την απαραίτητη κατάρτιση, προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τα καθήκοντά του σε χώρους στέρησης της ελευθερίας.

4) Κάθε περιοριστικό μέτρο που λαμβάνεται για την αποφυγή της διασποράς του COVID-19 και αφορά τα άτομα που στερούνται της ελευθερίας τους θα πρέπει να έχει νομική βάση, να είναι απαραίτητο και αναλογικό, να σέβεται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και να υπόκειται σε χρονικό περιορισμό. Τα άτομα που στερούνται της ελευθερίας τους θα πρέπει να λαμβάνουν πλήρη ενημέρωση σχετικά με τα εν λόγω μέτρα, σε γλώσσα που κατανοούν.

5) Καθώς η στενή προσωπική επαφή ευνοεί τη διασπορά του ιού, θα πρέπει να καταβάλλονται συντονισμένες προσπάθειες από όλες τις αρμόδιες αρχές να γίνεται χρήση μέτρων εναλλακτικών της στέρησης της ελευθερίας. Η υιοθέτηση μιας τέτοιας προσέγγισης επιβάλλεται ιδίως σε περιπτώσεις υπερπληθυσμού. Επιπλέον, οι αρχές θα πρέπει να ευνοήσουν τη χρήση μέτρων εναλλακτικών της προσωρινής κράτησης, της μετατροπής των ποινών, της πρόωρης απόλυσης και της αναστολής· να επαναξιολογήσουν την ανάγκη να συνεχιστεί η ακούσια νοσηλεία ψυχιατρικών ασθενών· να δώσουν άδεια αποχώρησης στους τροφίμους των εστιών κοινωνικής πρόνοιας ή να διασφαλίσουν ότι τους παρέχεται κατ' οίκον περίθαλψη, κατά περίπτωση· και να αποφύγουν, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, την κράτηση μεταναστών.

6) Αναφορικά με την παροχή ιατρικής περίθαλψης, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στις ειδικές ανάγκες των κρατούμενων σε ό,τι αφορά ιδιαίτερα τις ευπαθείς ομάδες ή/και τις ομάδες υψηλού κινδύνου, όπως ηλικιωμένοι και άτομα με υποκείμενα νοσήματα. Αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τον ανιχνευτικό έλεγχο (screening) για το COVID-19 και την πρόσβαση στις μονάδες εντατικής θεραπείας εφόσον χρειάζεται. Επιπλέον, οι κρατούμενοι θα πρέπει να λάβουν πρόσθετη ψυχολογική υποστήριξη από το προσωπικό αυτή την περίοδο.

7) Ενώ είναι θεμιτό και εύλογο να ανασταλούν οι μη απαραίτητες δραστηριότητες, πρέπει να εξασφαλίζεται πλήρως ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων των κρατούμενων στη διάρκεια της πανδημίας. Σε αυτά περιλαμβάνονται ιδιαίτερα το δικαίωμα στην τήρηση της απαραίτητης προσωπικής υγιεινής (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε ζεστό νερό και σαπούνι) και το δικαίωμα καθημερινής πρόσβασης σε ανοικτό χώρο (τουλάχιστον για μία ώρα). Επιπλέον, τυχόν περιορισμοί των επαφών με τον έξω κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των επισκέψεων, θα πρέπει να αντισταθμίζονται από την αυξημένη πρόσβαση σε εναλλακτικά μέσα επικοινωνίας, όπως είναι το τηλέφωνο ή η διαδικτυακή τηλεφωνία (Voice-over-Internet-Protocol).

8) Σε περιπτώσεις που έχει τεθεί σε απομόνωση ή καραντίνα κρατούμενος ο οποίος έχει προσβληθεί ή για τον οποίο υπάρχουν υπόνοιες ότι έχει προσβληθεί από τον ιό SARS-CoV-2, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι το εν λόγω άτομο έχει ουσιαστικές ανθρώπινες επαφές σε καθημερινή βάση.

9) Πρέπει να τηρούνται πλήρως, σε κάθε περίπτωση και ανά πάσα στιγμή, οι θεμελιώδεις ασφαλιστικές δικλίδες κατά της κακομεταχείρισης των ατόμων που τελούν υπό αστυνομική κράτηση (πρόσβαση σε δικηγόρο, πρόσβαση σε ιατρό, γνωστοποίηση της κράτησης). Η λήψη μέτρων προφύλαξης (όπως η υποχρέωση των ατόμων που παρουσιάζουν συμπτώματα να φορούν μάσκα προστασίας) ενδέχεται να είναι σκόπιμη σε ορισμένες περιπτώσεις.

10) Η παρακολούθηση από ανεξάρτητους φορείς, όπως μεταξύ άλλων τους Εθνικούς Μηχανισμούς Πρόληψης και την ΕΠΒ, παραμένει βασική ασφαλιστική δικλίδα κατά της κακομεταχείρισης. Τα κράτη θα πρέπει να συνεχίσουν να εγγυώνται την πρόσβαση των φορέων παρακολούθησης σε όλους τους χώρους κράτησης, συμπεριλαμβανομένων των χώρων όπου τα άτομα βρίσκονται σε καραντίνα. Όλοι οι εν λόγω φορείς ωστόσο θα πρέπει να λάβουν κάθε μέτρο προφύλαξης για την τήρηση της αρχής του «μη βλάπτειν», ιδίως σε ό,τι αφορά τους ηλικιωμένους και τα άτομα με υποκείμενα νοσήματα.